

Dobytí severního pólu

Dobytí severního pólu Čechem Karlem Němcem 5. dubna 1909 – Ladislav Smoljak + Zdeněk Svěrák

Analýza uměleckého textu

I. část

- zasazení výňatku do kontextu díla

▼ děj (chronologický):

▼ odborné semináře příklady

Nově objevená báseň

- Petr Brukner recituje Cimrmanovu báseň Školní brašnička a je několikrát přerušen

Zkouška nové technické síly

- Svěrák prezkúšuje nového technika Romana Měcháčka. Nejprve se ho ptá, proč chce k divadlu, a poté ho nechá zahájit představení. Zadrhne se opona, ale Měcháček je nakonec přijat.

Objev arktického sněžného člověka

- Ing. Hraběta hovoří o Cimrmanově objevu arktického sněžného člověka a uvádí jeho znaky

Cimrmanova záhadná hra Přetržené dítě

- prof. Vondruška hovoří o neúspěchu Cimrmanovy hry, který byl způsoben tím, že nastydělý Cimrman diktoval text nevzdělanému sousedovi Padevětovi. Ten zapisoval slova foneticky, což Petr Brukner, který hru revidoval, neodhalil.

Živé obrazy Járy Cimrmana

- dr. Penc vysvětluje, co jsou to oživé obrazy, a uvádí několik příkladů

Masová scéna „Škodu nezjistí, kdo se pojistí“

- dr. Svěrák staví herce a dobrovolníky do pozic, aby byl vytvořen zmíněný obraz

▼ samotná hra

Z vlaku vystoupili všichni členové výpravy, nasazují lyže a míří na severní pól. Jediné, čeho se obávají, je trudomyslnost. Učitel čte záznamy z deníku, který výpravě vede. V něm sděluje své obavy o Varla Frištenského, který zdá se nepochopil, jak je cesta na severní pól náročná.

Výprava driftuje na sever, což Varel nemůže pochopit. Začíná jim být smutno, a tak je učitel

učí svoji píseň proti trudomyslnosti. Ta ale nezabírá, a tak náčelník zavelí, že se jede domů. Náladu jim nezlepší ani učitelův komický převlek – tučňák. Až krása polární záře všechny přesvědčí, aby pokračovali v cestě. Učitel zapisuje do deníku, že je trápí nedostatek jídla.

Náčelník navrhuje sníst psy. Frištenský to opět nepochopil a rozštípal alespoň poslední dřevo, saně. Ostatní ho chtějí nejprve usmrtit sekerou, ale nemají na to kuráž. Rozhodnou se nechat ho zmrznout a nutí ho, aby se svlékl. Při tom objeví housera, kterého měl v kabátě. Hlad je zahnán, ale polárníky trápí neskutečný mráz.

Výprava si povídá o kamnech, aby se zahřála alespoň myšlenkou. Když se Frištenský vrací

z močení, kopne do velkého kusu ledu, v němž ostatní odhadují profesora Mac Donalda, který zkoumal vliv mrazu na lidské tělo. Kousek vedle leží i jeho pomocník poručík Beran. Muži se rozhodnout je donést až na pól. Učitel čte z deníku, že byl vydán zákaz mluvit o teplých věcech.

Výprava dorazila k místu, kde zemská osa protíná povrch Země – na severní pól. Chvilí si zkoušejí chození na sever a na jih, ale potom je opět popadne hlad. Je rozhodnuto, že snědí Berana, a tak ho nad ohněm rožní. Beran je rozmražen, seznamuje se se členy výpravy a velice se diví, že byl zmrzlý pouhý rok. Zakáže rozmrazit profesora Mac Donadla a všichni odcházejí domů.

Během odchodu hlas z amplionu informuje, že den po české výpravě dorazil na severní pól Američan Peary. Češi nepřiznali své prvenství, aby sláva nepřipadla nenáviděnému Rakousku.

Hra končí živým obrazem polárníků.

- téma: cesta na severní pól/dobyetí severního pólu, pochyby o dokončení výpravy, boj s trudomyslností a nástrahami cesty
- motivy: nedostatek jídla, zima, sever, psi, houser, kamarádi
- časoprostor: od severní točny k severnímu pólu, rok 1908–1909 (počátek výpravy 9. prosince 1908 a konec 5. dubna 1909)
- kompoziční výstavba: odborné semináře (6) + samotná hra (5 obrazů), můžu tady říct počet replik a postav v ukázce, děj je prokládán výstupy učitele, který předčítá z deníku (urychluje se tím děj)
- literární druh podle obsahu: drama
- literární druh podle formy: drama
- literární žánr: komedie

II. část

- vypravěč/lyrický subjekt NE je to drama
- postavy
 - Náčelník **Karel Němec** (B. Penc/G. Rumlana) – typický vůdce: miluje svoji funkci, špatně nese jakoukoli kritiku, ačkoli je oprávněná, roztržitý, vydává zvrácené rozkazy, často nedomýšlí
 - Pomocný učitel **Václav Poustka** (Z. Svěrák/J.Weigel) – nadšený bojovník proti trudomyslnosti, neustále všechny poučuje, poctivě vede

deník výpravy, je zdegenerovaný svým zaměstnáním, starý mládenec

- Lékárník **Vojtěch Šofr** (P. Brukner/P. Reidinger) – kverulant (= stálý nespokojenec, pořád si stěžuje), neustále má nějaké připomínky k náčelníkovi, snadno podléhá trdomyslnosti, starý mládenec
- Varel **Frištenský** (J. Hraběta/L. Smoljak) – chová se jako dítě, primitiv, slouží k tahu místo psů, nechápe smysl cesty na pól, fyzicky zdatný, starý mládenec
- Americký Čech poručík **Beran** (M. Šimon/P. Vondruška) –rozmrzlý americký Čech, vědec
- vyprávěcí způsoby
 - přímá řeč
- typy promluv
 - dialogy (polylogy = více postav)
 - scénické poznámky

III. část

- jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku
 - věty zvolací, řecnická otázka, apoziopeze, nespisovné tvary, vulgarismy, hovorová řeč, archaismy, germanismy
- tropy a figury a jejich funkce ve výňatku
 - není jich moc, možná epizeuxis

Literárně-historický kontext

Česká literatura v kontextu českých dějin, 50. léta–1989 (1).docx

Divadla malých forem

- dramatická tvorba po roce 1945
- satirické drama, mystifikace

divadlo Semafor (Sedm malých forem) – založeno Jiřím Suchým r. 1959

- hudebně zábavné divadlo
- dominantní dvojice Suchý, Šlitr
- později přibyli Grossmann a Šimek
- inscenace Jonáš a tingl-tangl, Návštěvní den, Kytice

Divadlo Na zábradlí – text-appealový typ divadla, vede Ivan Vyskočil

- pořady složené z povídek, písniček a komentářů
- Ivan Vyskočil – herec, autor her Kdyby tisíc klarinetů, Haprdáns
- text-appeal = divadlo vznikající přímo před divákem, pracuje se s obecnstvem

Divadlo na provázku – Brno, od 1967, Bolek Polívka, Miroslav Donutil, Jiří Pecha

- adaptace Milana Uhdeho: Profesionální žena, Balada pro banditu, Pohádka máje
- hry Bolka Polívky: Am a Ea, Pépe, Šašek a královna

Studio Y – Liberec, poté Praha, režisér Jan Schmid

- Život a smrt K. H. Máchy, Večírek, Třináct vůní (z deníku žákyně)

Sklep – experimentální divadlo, Milan Šteindler, David Vávra, Tomáš Vorel, Tomáš Hanák

- osobitá poetika, nevážnost
- Muzikál, Carmen – parafráze opery Georga Bizeta

Divadlo Jára Cimrmana

- vznik r. 1967, první hra Akt
- nyní sídlí v Praze-Žižkov
- hlavní autorská dvojice Ladislav Smoljak (+ 2010) a Zdeněk Svěrák
- herci Petr Brukner, Miloň Čepelka, Jan Hraběta, Jan Kašpar, Bořivoj Penc, Pavel Vondruška,...
- autorem her je fiktivní Jára (da) Cimrman: „Podle některých badatelů zapomenutý a znovuobjevený český génius z přelomu 19. a 20. století, který zasáhl do mnoha oborů. Byl to osobitý dramatik, filozof, gynekolog-

samouk, lyžař, důvěrný přítel a učitel Alberta Einsteina, vynálezce a daltonista, důvěrný nepřítel T. A. Edisona."

- herci jsou amatéři a pouze muži
- celkem 15 her, každá hra se skládá z odborného semináře a aktovky (= jednoaktové hry)

www.zdjic.cz

Další hry Divadla Járy Cimrmana:

- Akt (1967)
- Vyšetřování ztráty třídní knihy (1967)
- Cimrman v říši hudby (1973)
- Dlouhý, Široký a Krátkozraký (1974)
- Blaník (1990)
- Záskok (1994)
- Švestka (1997)
- České nebe (2008)

Ladislav Smoljak (*9. prosince 1931, +6. června 2010)

- autor scénáře hry Vyšetřování ztráty třídní knihy
- filmový a divadelní režisér, scenárista, herec
- redaktor časopisu Mladý svět ⇒ podílel se na vzniku čtenářské ankety Zlatý slavík
- nakladatelský redaktor MF a Mladý svět
- v 70. letech scenárista *Jáchyme hod' ho do stroje!, Marečku, podejte mi pero*
- třikrát ženatý a rozvedený, má 4 děti
- společně s Z. Svěrákem a J. Šebánkem založili Divadlo Járy Cimrmana
- vedl také vlastní Divadlo Járy, přejmenováno na Divadlo Láďa

Zdeněk Svěrák (*28. března 1936)

- spoluautor ostatních her Divadla Járy Cimrmana

- je český humorista, dramatik, scenárista, spisovatel, textař a herec
 - vystudoval český jazyk a literaturu na vysoké škole pedagogické
 - učitel na základní škole v Měcholupech a na gymnáziu v Žatci
 - 1961–69 – redaktor Čsl. rozhlasu a člen KSČ
 - 1977–91 – scenárista FS Barrandov
 - společně s L. Smoljakem a J. Šebánkem založili Divadlo Járy Cimrmana
 - spolupracuje se skladatelem Jaroslavem Uhlířem – písničky pro děti, filmová hudba
 - spolupracuje se svým synem Janem – filmy od 90. let
 - Oscar za film *Kolja* (nejlepší zahraniční film roku 1996), Český lev za scénář k filmům *Kolja* a *Vratné lahve*
-

Shrnutí/Poznámky ke knize, názor

Líbí se mi, že se dá celá hra najít na Youtube. Je to celkem vtipné a bavilo mě to více než kniha.

pešuňk - násep (u železnice např.)

vydala Paseka